

**MEDJUNARODNI PAKT
O GRADJANSKIM I POLITICKIM PRAVIMA* (ICCPR)¹**

Uvod

Drzave ugovornice ovo Pakta,

Smatrajuci, u skladu s nacelima izrazenim u Povelji Ujedinjenih nacija, da je priznanje urodjenog dostojanstva i jednakih i neotudjivih prava svih clanova ljudske porodice temelj slobode, pravde i mira u svetu.

Priznajuci da ova prava proizilaze iz urodjenog dostojanstva ljudske licnosti,

Priznajuci da, u skladu sa Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima, ideal slobodnog ljudskog bica koje uziva gradanske i politicke slobode i oslobodjenog od straha i bede moze biti postignut samo ako se stvore uslovi koji omogucavaju svakome da uziva svoja gradjanska i politicka prava, isto tako kao i svoja ekonomska, socijalna i kulturna prava,

Smatrajuci da Povelja Ujedinjenih nacija namece drzavama obavezu unapredjenja sveopsteg i stvarnog postovanja ljudskih prava i sloboda.

Uzimajuci u obzir cinjenicu da pojedinac ima obaveze prema drugim pojedincima i prema zajednici kojoj pripada i daje duzan teziti unapredjenju i postovanju prava priznatih u ovom Paktu,

*Usvojen i otvoren za potpisivanje i ratifikovanje ili pristupanje rezolucijom Generalne skupstine Ujedinjenih nacija 2200A (XXI) od 16. decembra 1966 godine. Stupio na snagu 23. marta 1976. godine u skladu sa clanom 49. Sluzbeni list SFRJ (Medjunarodni ugovori) Br. 7/1971.

Saglasile su se o sledecim clanovima:

Prvi deo

Clan 1.

1. Svi narodi imaju pravo na samoopredeljenje. Na osnovu ovog prava oni slobodno određuju svoj politicki položaj i slobodno postizu svoj privredni, društveni i kulturni razvoj.
2. Radi ostvarenja svojih ciljeva, svi narodi mogu slobodno raspolagati svojim prirodnim bogatstvima i izvorima bez ugrozavanja obaveza koje proizlaze iz medjunarodne privredne saradnje, zasnovane na nacelu uzajamne koristi i medjunarodnom pravu. Ni u kom slucaju narod ne moze biti lisen sopstvenih sredstava opstanka.
3. Drzave ugovornice ovog Pakta, ukljucujuci tu i one koje su odgovorne za upravljanje nesamoupravnim teritorijama i teritorijama pod starateljstvom, duzne su da olaksaju ostvarenje prava naroda na samoopredeljenje i da postuju ovo pravo shodno odredbama Povelje Ujedinjenih nacija.

Drugi deo²

Clan 2.³

1. Drzave ugovornice ovog Pakta obavezuju se da **postuju i da zajemče** prava priznata u ovom Paktu svim pojedincima koji se nalaze na njihovoj teritoriji i potpadaju pod njihovu vlast **bez ikakvog razlikovanja**, narocito u pogledu rase, boje, pola, jezika, veroispovesti, politickog ili svakog drugog ubedjenja, nacionalnog ili drustvenog porekla, imovine, rođenja ili drugog statusa.⁴
2. Drzave ugovornice ovog Pakta se obavezuju da, u skladu sa svojim ustavnim postupcima i sa odredbama ovog Pakta, preduzmu potrebne korake radi usvajanja takvih mera zakonodavnog ili drugog karaktera, **pogodnih da se ostvare prava**⁵ priznata u ovom Paktu koja jos nisu predvidjena.
3. Drzave ugovornice ovog Pakta se obavezuju da:
  - a) **obezbede** svakom licu cija **prava i slobode** priznate ovim Paktom budu povredjeni, da raspolaze pravom delotvorne zalbe cak i onda kada bi povredu pocinila lica koja su radila u obavljanju svojih sluzbenih duznosti;

² Povezane odredbe, suštinske odredbe konvencije. Sve druge se posmatraju i tumače u vezi sa njima.

³ Načelna odredba. Pokretačka odredba. Obavezuje države da sva prava iz pakta moraju da budu realna i efektivna. Sadrži i pozitivne (delotvornost), i negativne obaveze (zabrana mučenja). Prema našem ZKP, ta prava su obezbeđena.

⁴ Obaveza za države da propišu garancije, bez diskriminacije.

⁵ Obaveza da se obezbedi efikasno pravno sredstvo.

b) **obezbede da nadležna sudska**, upravna ili zakonodavna vlast, ili svaka druga vlast koja je prema zakonodavstvu države nadležna, resava o pravima lica koje ulože žalbu i da razvijaju mogućnosti sudskih pravnih lekova.

c) da obezbede da nadležne vlasti postupe po svakoj **zalbi** koja se usvoji kao opravdana.

Clan 3.⁶

Države ugovornice ovog Pakta obavezuju se **da obezbede jednako pravo** muškaraca i žena na uživanje svih političkih i građanskih prava utvrđenih u ovom Paktu.

Clan 4.

1. U doba kada opstanak nacije ugrozi **izvanredna javna opasnost**, koja je proglašena zvaničnim putem, države ugovornice ovog Pakta mogu preduzeti, u obimu strogo određenom zahtevima situacije, mere kojima se ukidaju obaveze predviđene u ovom Paktu, s tim da te mere ne budu nespojive s drugim obavezama koje im nameće međunarodno pravo i da sobom ne povlače diskriminaciju zasnovanu isključivo na rasi, boji, polu, jeziku, veroispovesti ili društvenom poretku.⁷

2. Prethodna odredba ne daje ovlašćenje ni na kakvo odstupanje od članova 6, 7, 8 (stav 1. i 2), 11, 15, 16. i 18.

3. Države ugovornice ovog Pakta koje se koriste pravom ukidanja odmah će obavestiti posredstvom Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija druge države ugovornice o odredbama koje su ukinule kao i razlozima koji su ih na to naveli. Novo saopštenje biće učinjeno istim putem onog dana kada budu okončale ova odstupanja.

Clan 5.⁸

1. Nijedna odredba ovog Pakta ne može se tumačiti tako da podrazumeva za neku državu, grupu ili pojedinca ma kakvo pravo da se oda kakvoj delatnosti ili da izvrši neki čin kojim se teži uništenju prava i sloboda priznatih u ovom Paktu ili ograničenjima sirm nego što su predviđena pomenutim Paktom.

2. Ne može se dopustiti nikakvo ograničenje ili odstupanje od osnovnih ljudskih prava priznatih ili koja su na snazi u nekoj državi ugovornici ovog Pakta na osnovu zakona, konvencija, propisa ili običaja, pod izgovorom da ih ovaj Pakt ne priznaje ili ih priznaje u uzem obimu.

---

⁶ Dopunjuje čl. 2. u odnosu na diskriminaciju. Nalaže pozitivnu obligaciju za državu da ispravi nepravde.

⁷ Izuzetna mogućnost utvrđivanja vanrednog stanja, uz zabranu diskriminacije i u izuzetnim okolnostima. Obrađuje vanredno stanje i vanredne mere. Uslov je da bude ugrožena nacionalna bezbednost. Država mora: 1) da ima takvo stanje, 2) da obavesti Generalnog sekretara, 3) da objavi mere koje će preduzeti.

⁸ Čl. 5. insistira da se sva prava koja su garantovana konvencijom, primenjuju u praksi, i zabranjuje državama da se izgovaraju bilo čim, pa makar i drugim pravom iz ove konvencije, izuzetnim okolnostima ili vanrednim stanjem. Zabranjuje i hijerarhiju prava.

Treci deo

Clan 6.⁹

Pravo na život

1. Svako ljudsko bice ima pravo na život. Ovo pravo mora biti zasticeno zakonom. Niko ne moze biti samovoljno lisen zivota.

2. U zemljama gde nije ukinuta smrtna kazna, smrtna presuda moze se izreci samo za najteze zlocine, u skladu sa zakonodavstvom na snazi u vreme kada je zlocin bio pocinjen i koje nije u suprotnosti s odredbama ovog Pakta niti sa Konvencijom o sprecavanju i kaznjavanju zlocina genocida. Ova kazna moze biti primenjena samo na osnovu konacne presude koju je doneo nadlezni sud.

3. Kada lisenje zivota predstavlja zlocin genocida, smatra se da nikakva odredba ovog clana ne ovlascuje jednu drzavu ugovornicu ovog Pakta da ukine bilo na koji nacin ma kakvu obavezu preuzetu na osnovu odredaba Konvencije o sprecavanju i kaznjavanju zlocina genocida.

4. Svaki osudjenik na smrt ima pravo da trazi pomilovanje ili zamenu kazne. Amnestija, pomilovanje ili zamena smrtne kazne mogu se dati u svim slucajevima.

5. Smrtna presuda ne moze se izreci za zlocine koje pocine lica mladja od 18 godina i ne moze se izvršiti nad trudnim zenama.

6. Ne moze biti pozivanja ni na jednu odredbu ovog clana da bi se odložilo ili sprecilo ukidanje smrtne kazne od strane jedne drzave ugovornice ovog Pakta.

Clan 7.¹⁰

Zabrana mučenja, svirepog ili nečovečnog i ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja

Niko ne moze biti podvrgnut mucenju niti svirepom, necovecnom, ili ponizavajućem postupanju ili kaznjavanju. Posebno je zabranjeno podvrgavanje nekog lica medicinskim ili naucnim opitima bez njegovog slobodnog pristanka.¹¹

Clan 8

Zabrana ropstva

1. Niko se ne moze drzati u ropstvu; ropstvo i trgovina robljem zabranjeni su u svim svojim oblicima.

2. Niko se nece drzati u zavisnom pološanu.

3. a) Niko se ne moze primorati na obavljanje prinudnog ili obaveznog rada.

---

⁹ Pravo na život. Neotuđivo pravo, ne podleže ograničenjima. Predviđa horizontalnu i vertikalnu zaštitu. Zabranjuje smrtnu kaznu, i obavezuje državu da sprečava ubistvo. Otvara i pitanja abortusa, eutanazije i sl. Postoji hijerarhija po težini pojmova, sa obimnom praksom koja ih definiše.

¹⁰ Zabrana mučenja, svirepo, nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja. Neotuđivo pravo, ne podleže nikakvim ograničenjima. Ne može se primeniti ni princip proporcionalnosti. Postoji obimna sudska praksa koja definiše pojam mučenja, nečovečnog, okrutnog i ponižavajućeg postupanja. Postoji i posebna konvencija protiv mučenja, na UN i na evropskom nivou.

¹¹ Čl. 7. ICCPR je široko postavljen. Opet, on ne definiše mučenje, nečovečno ili ponižavajuće ponašanje. Ovo je razmatrao u Gen. Komentaru Komitet UN za ljudska prava, nalazeći da definicija treba da ostane fleksibilna, jer se standardi menjaju. Preporučeno je državama članicama da koriste definiciju iz čl. 1. CAT UN kao sredstvo za tumačenje, pa da obezbede i veći stepen zaštite.

b) Tačka a) ovog stava ne može se tumačiti kao da zabranjuje izvršenje kazne prinudnog rada, izrečene od strane nadležnog suda, u zemljama gde se za neki zločin može izreći kazna lisenja slobode s prinudnim radom.

c) Ne smatra se kao "prinudan ili obavezan rad" u smislu ovog stava:

1. svaki rad ili služba, na koji se odnosi tačka b), a koji se normalno traže od lica lisenog slobode na osnovu redovne sudske odluke ili koje se na osnovu takve odluke nalazi na uslovnom otpustu,
2. svaka služba vojne prirode, u zemljama gde je dozvoljen prigovor savesti, svaka nacionalna služba koja se traži na osnovu zakona od takvih prigravaraca,
3. svaka služba koja se traži u slučaju više sile ili nesreće koje ugrožavaju život ili blagostanje zajednice,
4. svaki rad ili služba koje čine deo normalnih građanskih obaveza.

*Član 9.*¹²

Pravo na slobodu i ličnu bezbednost, zabrana proizvoljnog hapšenja i habeas corpus (izvođenje pred nadležnog sudiju ili službenika)

1. Svako ima pravo na slobodu i ličnu bezbednost. Niko ne može biti samovoljno uhapšen ili pritvoren. Niko se ne može lišiti slobode izuzev iz razloga i u skladu sa postupkom u zakonu predviđenim.

2. Svako ko je uhapšen bice u trenutku hapšenja **obavesten** o razlozima hapšenja i u najkraćem roku će mu se saopštiti bilo kakva optužba protivu njega¹³.

3. Svako ko je uhapšen ili zatvoren zbog krivičnog dela bice **u najkraćem roku** izveden pred sudiju ili nekog drugog službenika, zakonom ovlašćenog da vrši pravosudne funkcije, i u **razumnom roku ce mu se suditi** ili ce biti oslobođen¹⁴. Stavljanje u pritvor lica koja očekuju da im se sudi ne sme biti opšte pravilo, ali puštanje na slobodu može se usloviti jamstvom kojim ce se osigurati prisustvo lica u pitanju na sudjenju u bilo kom stadijumu sudskog postupka, kao i, u slučaju potrebe, radi izvršenja presude.

4. Ko god je hapšenjem ili pritvaranjem lisen slobode ima pravo da uloži **zalbu kod suda** u cilju da sud bez odlaganja odluci o zakonitosti lisenja slobode i naredi njegovo oslobođenje ako je pritvaranje bilo nezakonito.

5. Svako koje nezakonito hapsen ili pritvoren ima pravo na **naknadu štete**.

---

¹² Pravo na slobodu i ličnu bezbednost, zabrana neosnovanog pritvora. Može se odstupiti u izuzetnim situacijama, pod tačno određenim uslovima. Odnosi se na svaku vrstu lišenja slobode, pritvora i zadržavanja, na svaki postupak, a ne samo na krivični.

¹³ Standard prakse je da se postojanje tih uslova i razloga bude na odgovarajući način objašnjeno pritvorenom, inače postoji povreda i st. 1. pa i kad je pritvaranje zakonito. Ovo stoga što pritvoreni nije upoznat sa sadržinom zakona i povređeno mu je pravo na odbranu.

¹⁴ Po standardima prakse, pod ovlašćenim službenikom se smatra samo onaj ko se može smatrati nepristrasnim, pa to ne i mogao biti npr. javni tužilac.

Clan 10.¹⁵

Pravo zatvorenika na humani postupak

1. Sa svakim ko je lisen slobode postupace se covecno i s postovanjem urođenog dostojanstva ljudske licnosti.
2. a) optuzeni se, sem u izuzetnim prilikama, drže odvojeno od osudjenika i podvrgavaju su posebnom postupku koji odgovara njihovom položaju neosudjenih lica.
b) optuzeni maloletnici odvojice se od odraslih i o njihovom slucaju se odlucuje sto je moguće pre.
3. Kazneno-popravni rezim ce podrazumevati postupanje s osudjenicima ciji je bitni cilj njihovo prevaspitavanje i ponovno ukljucenje u drustvo. Maloletni prestupnici bice odvojeni od odraslih i podvrgnuti rezimu koji odgovara njihovom dobu i njihovom pravnom položaju.¹⁶

Clan 11.¹⁷

Zabrana dužničkog pritvora

Niko ne može biti zatvoren samo iz razloga što nije u stanju da izvrši neku ugovornu obavezu.

Clan 12.

Sloboda kretanja

1. Svako ko se zakonito nalazi na teritoriji jedne države ima pravo da se u njoj slobodno kreće i slobodno izabere svoje mesto boravka.
2. Svako lice slobodnoje da napusti bilo koju zemlju ukljucujuci tu i svoju vlastitu.
3. Napred navedena prava mogu biti predmet samo zakonom previdjenih ogranicenja koja su nuzna za zastitu nacionalne bezbednosti, javnog poretka, javnog zdravlja ili javnog morala, ili prava i sloboda drugih lica, i u skladu su s drugim pravima priznatim ovim Paktom.
4. Niko se ne može samovoljno lisiti prava da udje u svoju vlastitu zemlju.

Clan 13.¹⁸

Zaštita stranaca od proizvoljnog proterivanja

Stranac koji se zakonito nalazi na teritoriji jedne države ugovornice ovog Pakta može odande biti proteran samo u sledstvu izvršenja odluke donete saobrazno zakonu i, ako se visi razlozi nacionalne bezbednosti tome ne protive, on mora imati mogućnosti da istakne razloge

---

¹⁵ Moguće je da bude ograničeno, pod uslovima iz čl. 4. ICCPR, s tim da ne bude protivno čl. 7. npr. Ovde postoje i ostali međ. minimalni standardi u vezi ove odredbe: standardna min. pravila UN o postupanju sa zatvorenicima, i o sprovođenju maloletničkog postupka: Postoji odluka Komiteta za ljudska prava UN protiv Urugvaja, gde je standard za izvođenje pred sudiju postavljen na 6 meseci.

¹⁶ U vezi je sa čl. 7. konvencije, ove odredbe idu jedna uz drugu.

¹⁷ Sprečava zloupotrebu krivičnopravnih odredbi i gonjenja za potrebe "uterivanja duga". Pokriva sve ugovorne obaveze, ne samo novčane. Pravi razliku između situacija koje obuhvataju prevaru, nemark ili neizvršenje obaveza po porodičnom pravu.

¹⁸ Ovde nije reč o zakonitom proterivanju ili ekstradiciji, već samo o proizvoljnom proterivanju.

protiv njegovog proterivanja i da se od strane nadležne vlasti ili jednog ili više lica narocito oznacenih za to njegov slucaj preispita, u koju svrhu ce imati zastupnika.

Clan 14.¹⁹

Pravo na pravično suđenje

1. Svi su pred sudovima **jednaki**. Svako ima pravo da njegova stvar bude **pravico** i **javno saslusana** od strane **nadleznog, nezavisnog i nepristrasnog suda**, ustanovljenog **zakonom**, koji ce odlucivati bilo o osnovanosti ma kakve optuzbe krivicno-pravne prirode uperene protiv njega, bilo u sporovima o njegovim pravima i obavezama gradjanske prirode. Štampa i javnost mogu se iskljuciti u toku celog ili jednog dela sudjenja bilo u interesu morala, javnog poretka ili nacionalne bezbednosti u demokratskom drustvu, bilo kada interesi privatnog zivota strana u sporu to zahtevaju, ili pak ako sud to smatra apsolutno neophodnim, kada bi zbog posebnih okolnosti slucaja javnost skodila interesima pravde. Medjutim, svaka presuda doneta u krivicnim ili gradjanskim stvarima bice javna, izuzev ako interes maloletnika zahteva da bude drugacije, ili ako se postupak tice bracnih sporova ili starateljstva dece.

2. Svako ko je optuzen za krivicno delo ima pravo da se **smatra nevinim** sve dok se njegova krivica na osnovu zakona ne dokaze.²⁰

3. Svako ko je optuzen za krivicno delo ima potpuno jednako pravo bar na sledeca jemstva²¹:

a) da bude u najkracem roku, podrobno i na jeziku koji razume, **obavesten** o prirodi²² i razlozima²³ optuzbe protiv njega;

b) da ima **dovoljno vremena** i **mogucnosti** na raspolaganju za pripremu svoje odbrane i za opstenje sa braniocem po svom izboru;

c) da mu bude sudjeno **bez nepotrebnog odugovlacenja**;

d) da bude prisutan na sudjenju i **da se brani** sam ili uz pomoc pravnog zastupnika po svom izboru, ako nema pravnog zastupnika, da bude **upoznat o svom pravu** da ga ima i, kad god to interes pravde zahteva, da mu se postavi branilac po zvanicnoj duznosti, bez placanja **troskova** ako nema dovoljno sredstava da ga plati²⁴;

e) da ispituje ili postigne da se ispituju svedoci optuzbe i da postigne da pristupe sudu i budu saslusani svedoci u njegovu korist **pod istim uslovima** kao i svedoci optuzbe;

f) da dobije **besplatnu pomoc tumaca** ako ne razume ili ne govori **jezik** koji se upotrebljava u sudjenju;

g) da **ne bude primoran da svedoci** protiv samoga sebe ili da prizna krivicu.

4. U postupku s **maloletnicima** vodice se racuna o njihovom uzrastu i o interesu koji predstavlja njihovo prevaspitavanje.

¹⁹ Pravo na jednaku zastitu prava i fer sudenje. Nije izričito propisano u čl. 4. ali Komitet za ljudska prava izražava stav da je neotudivo pravo i da ne podleže ograničenjima. Izvor je u Common Law sistemu. Prvi stav postavlja osnovna pravila za sve vrste postupaka. Drugi stav govori o procesnim garancijama u krivičnom postupku. **Nezavisnost i nepristrasnost:** kad ima i najmanjeg uticaja izvršne vlasti na sudsku, smatra se da nema nezavisnosti (npr. ako Ministarstvo određuje plate sudijama).

²⁰ Pretpostavka nevinosti u krivičnom postupku, teret dokazivanja je na tužiocu.

²¹ Procesne garancije u krivičnom postupku.

²² Misli se na zakone.

²³ Misli se na način, relevantne činjenice.

²⁴ Osnovna prava okrivljenog na odbranu.

5. Svako ko je oglašen krivim za neko krivično delo ima pravo da njegovu krivicu i osudu **razmotri visi sud** u skladu sa zakonom.²⁵

6. Kada se konacna krivicna presuda docnije ponisti ili kada je dato pomilovanje zbog toga sto nove ili novootkrivene cinjenice pokazuju da je doslo sudske zablude, lice koje je izdrzalo kaznu na osnovu te presude bice **obesteceno** u skladu sa zakonom, ako se ne dokaze da se neotkrivanje na vreme nepoznate cinjenice u celini, ili delimicno, ima njemu pripisati.

7. Niko ne moze biti krivično odgovoran ili kaznjen zbog dela za koje je vec bio oslobođen ili osuđen konacnom presudom u skladu sa zakonom i krivicnim postupkom svake zemlje²⁶.

Clan 15.²⁷

Prezumpcija nevinosti u zabrana retroaktivnosti krivičnih zakona

1. Niko se nece smatrati krivim za dela ili propustanja koja nisu predstavljala krivično delo prema domacem ili medjunarodnom pravu u vreme kada su bila pocinjena. Isto tako, nece se izreci teza kazna od one koja se moze primeniti u trenutku kada je krivično delo bilo izvršeno. Ako kasnije, posle izvršenja dela, zakonskom odredbom bude predvidjena primena lakse kazne, prestupnik ce se time koristiti.

2. Nista se u ovom clanu ne protivi sudjenju i osudi lica zbog radnji ili propustanja koja su se u vreme kada su pocinjena smatrala za krivicna dela prema opstim pravnim nacelima koja priznaje medjunarodna zajednica.

Clan 16.

Pravo na zaštitu ličnosti

Svako ima pravo da se svuda priznaje njegova pravna licnost.

Clan 17.²⁸

Pravo na privatni i porodični život

1. Niko ne moze biti izlozen proizvoljnom ili nezakonitom mesanju u privatni zivot, porodicu, stan ili prepisku, niti protivzakonitim napadima na cast i ugled.²⁹

2. Svako ima pravo na zakonsku zastitu od takvog mesanja ili napada.³⁰

²⁵ Pravo na žalbu. Neotudivo je, i mora pokrivati i ispitivanje činjenica, i primene prava.

²⁶ Ne bis in idem.

²⁷ Neotudivo pravo, ne može se ograničavati po po čl. 4. Pokriva principe: nema dela bez zakona i nema kazne bez zakona. Zabrana retroaktivnosti, izuzev ako se radi o blažem zakonu po okrivljenog. Svaka promena zakona koja je povoljna po okrivljenog ne podleže ovoj zabrani.

²⁸ Zabranjuje proizvoljno mešanje, ne i svako mešanje. Koncept privatnosti se ne poznaje dovoljno u zemljama kontinentalnog prava. Evropski sud prihvata anglosaksonski sistem. Sve što osoba misli, način na koji stupa u interakciju sa drugima, spada u koncept privatnosti. Komitet UN za ljudska prava je definisao osnovne pojmove, prema kulturološkim aspektima. Npr. "stan" se tumači na u svojinskopravom smislu, već kao centar životnih aktivnosti. Mada se "porodica" definiše tradicionalnije, smatra se da ona postoji i kada se ne radi o zakonskoj formi porodice, domaćinstvu, zajednici života, a i evropski sud menja svoj pogled i shvata to šire.

²⁹ Razlika od čl. 8. ECHR je u upotrebi izraza "proizvoljno i nezakonito", dok u čl. 8. ECHR se upotrebljava izraz "nužno". Dakle, po čl. 17. mešanje je moguće, ako je zakonito, i ako nije proizvoljno. U sudskoj praksi, ovo se tumači kao "nužno". Dakle, država se može mešati, ukoliko je to nužno kao u čl. 8. ECHR.

³⁰ Čast i ugled: podrazumeva nezavisnost tela, govora i radnji bilo kojeg lica. Povredu ne predstavljaju proizvoljni napadi, ni istinite izjave.

Clan 18.³¹

Sloboda mišljenja, savesti i veroispovesti

1. Svako ima pravo na slobodu misljenja, savesti i veroispovesti; to pravo podrazumeva slobodu ostajanja pri svojoj ili usvajanja veroispovesti ili ubedjenja po svome izboru, kao i slobodu da pojedinačno ili u zajednici s drugima, javno ili privatno, ispoljava svoje verovanje ili ubedjenje veroispovedanjem, obavljanjem obreda, pohadjanjem sluzbe i nastavom.³²
2. Niko se nece podvrgnuti prinudi koja bi mogla naneti povredu njegovoj slobodi ostajanja pri svojoj, ili usvajanja veroispovesti ili ubedjenja po svome izboru.
3. Sloboda ispoljavanja svoga verovanja ili svoga ubedjenja moze se podvrgnuti jedino ogranicenjima koja su predvidjena u zakonu i koja su neophodna za zastitu javne bezbednosti, poretka, zdravlja i morala, ili osnovnih sloboda i prava drugih lica³³.
4. Drzave ugovornice ovog Pakta se obavezuju na postovanje slobode roditelja, odnosno zakonskih staratelja, da obezbede versko i moralno vaspitanje svoje dece u skladu sa svojim ubedjenjima.³⁴

Clan 19.³⁵

Pravo na slobodu mišljenja i izražavanja

1. Niko ne moze biti uznemiravan zbog svoga misljenja.
2. Svako ima pravo na slobodu izrazavanja; to pravo podrazumeva slobodu trazanja, primanja i sirenja obavestenja i ideja svake vrste, bez obzira na granice, bilo usmeno, pismeno, putem stampe ili u umetnickom obliku, ili ma kojim drugim sredstvom po svom izboru.
3. Koriscenje sloboda predvidjenih u stavu 2. ovog clana povlaci posebne duznosti i odgovornosti. Ono se, prema tome, moze podvrgnuti izvesnim ogranicenjima koja ipak moraju biti izricito utvrdena zakonom i koja su neophodna³⁶:
  - a) za postovanje prava ili ugleda drugih lica;
  - b) za zastitu nacionalne bezbednosti ili javnog poretka, ili javnog zdravlja ili morala.

Clan 20.

Zabrana širenja mržnje

1. Svaka propaganda u korist rata zakonom ce se zabraniti.
2. Zakonom ce se zabraniti svako zagovaranje nacionalne, rasne ili verske mrznje koje predstavlja podsticanje na diskriminaciju, neprijateljstvo ili nasilje.

³¹ Absolutno pravo, od kog se ne može odstupati ni u vanredom stanju u smislu čl. 4. ICCPR. Sadrži neka ograničenja u čl. 18. st. 3. člana.

³² Javno ispoljavanje vere ima 4 oblika: veru u boga, pridržavanje, ispovedanje i učenje. U ovom segmentu se privatna sfera dodiruje sa javnom.

³³ Ovde su ograničenja prava iz čl. 18. ICCPR. Može se upotrebiti najmanje restriktivno sredstvo, proporcionalno ugrožavanju.

³⁴ Škole mogu imati verske sadržaje, ali ne sme biti diskriminacije. Država nije dužna da uključi verske sadržaje u svoju nastavu.

³⁵ Može se odsustupiti u slučaju vanrednog stanja. Garantuje: slobodu na posedovanje mišljenja; Slobodu na izražavanje; zabranu mešanja;

³⁶ Osnovna razlika u odnosu na čl. 10. ECHR jeste što taj član ne smatra mešanjem države i ograničenjem, ustanovljenje sistema registracije.

Clan 21.

Pravo okupljanja

Pravo **mimog**³⁷ okupljanja će biti priznato³⁸.

Koriscenje toga prava moze biti predmet samo ogranicenja nametnutih **u skladu sa zakonom**³⁹ i koja su **nuzna** u demokratskom drustvu u interesu nacionalne bezbednosti, ili javne sigurnosti, javnog poretka, zastite javnog zdravlja ili morala ili prava i sloboda drugih lica⁴⁰.

NAPOMENE: Kod analize da li je pravo na okupljanje povredeno, treba utvrditi da li je:

- okupljanje mirno
- ogranicenje u skladu sa zakonom (conform to law)
- ogranicenje neophodno u cilju nacion. bezbednosti, javne bezbednosti, javnog reda, javnog zdravlja, javnog morala, zastite prava i sloboda drugih.

Najteže je dokazati interese nacionalne bezbednosti, na koju se vlade često pozivaju.

Clan 22.

Pravo na udruživanje

1. Svako ce imati pravo slobodnog udruzivanja s drugim licima, ukljucujuci tu i pravo da obrazuje sindikate i da im slobodno pristupa radi zastite svojih interesa.

2. Koriscenje toga prava moze biti jedino predmet ogranicenja **propisanih zakonom**⁴¹ koja su **neophodna** u demokratskom drustvu u interesu nacionalne bezbednosti ili javne sigurnosti, javnog poretka, ili zastite javnog zdravlja ili morala, ili prava i sloboda drugih lica. Ovaj clan nece sprecavati da se koriscenje ovog prava od strane pripadnika **oruzanih snaga i policije** podvrgne zakonskim ogranicenjima.

3. Nijedna odredba ovog clana nece ovlascivati drzave ucesnice Konvencije Medjunarodne organizacije rada od 1948. o sindikalnim slobodama i zastiti sindikalnih prava da preduzmu zakonodavne mere koje povredjuju, ili da primenjuju zakon na nacin koji povredjuje, jamstva predvidjena u toj Konvenciji.⁴²

Clan 23.

Pravo na porodični život

1. Porodica je prirodna i osnovna celija drustva i ima pravo na zastitu drustva i drzave.

2. Priznaje se pravo na stupanje u brak i zasnivanje porodice muskarcima i zenama zrelim za brak.

---

³⁷ Okupljanje je mirno, i nije nasilno sve dok se ne čine nasilna dela. Glasno iskazivanje, parole i dr. predstavlja mirno okupljanje. Policija ne sme da primeni silu sve dok grupa ne počne da čini nasilna dela.

³⁸ Inherentno pravo, dakle konv. ga ne ustanovljava već nalaže državama da ga priznaju kada dode do njegove realizacije (okupljanje). Država treba da obezbedi uslove za okupljanje – da se odredi lokacija i sl. Lokacija zavisi od svrhe okupljanja i država mora da obezbedi takvu lokaciju, ponekad čak i kada se radi o okupljanju na ulicama i saobraćajnicima.

³⁹ Po tumačenju HRC, taj uslov je ispunjen ako su ogranicenja propisana ne samo u zakonu, već i u podzakonskim aktima i aktima upravne i lokalne vlasti. Može se

⁴⁰ Odnosi se na slobode i prava garantovana konvencijom.

⁴¹ Drugačija formulacija od prethodnog člana ("u skladu sa..."), dakle mora da postoji zakon da bi bilo ogranicenja.

⁴² Podrazumeva i slobodnu volju, dakle pravo da se ne pristupi udruženju.

3. Nikakav brak se ne može zaključiti bez slobodnog i punog pristanka budućih supružnika.

4. Države ugovornice ovog Pakta preduzeće odgovarajuće mere radi obezbeđenja jednakosti u pravima i dužnostima supružnika u odnosu na brak, za vreme braka i prilikom njegovog raskida. Ako dodje do raskida braka doneće se odluke kako bi se deci obezbedila potrebna zaštita.

Clan 24.

Zaštita deteta i zabrana diskriminacije

1. Svako dete bez ikakvog razlikovanja zasnovanog na rasi, boji, polu, jeziku, veroispovesti, nacionalnom ili društvenom poreklu, imovini ili rođenju, ima pravo na mere zaštite od strane njegove porodice, društva i države koje zahteva njegov položaj maloletnika.

2. Svako će se dete registrovati odmah po rođenju i dobiće ime.

3. Svako dete ima pravo na državljanstvo.

Clan 25.

Zabrana diskriminacije kod učešća u javnim poslovima i izborima

Svaki građanin, bez ikakvog razlikovanja pomenutog u članu 2. i bez nerazumnih ograničenja, ima pravo i mogućnosti:

a) da učestvuje u vođenju javnih poslova, bilo neposredno bilo preko slobodno izabраних predstavnikа;

b) da glasa i da bude biran na povremenim ispravno održanim izborima, uz jednako i opšte biračko pravo, sprovedenim tajnim glasanjem, kojim se obezbeđuje slobodno izražavanje volje birača;

c) da mu, pod opštim uslovima jednakosti, bude dostupna javna služba u njegovoj zemlji.

NAPOMENA: Ovaj član je osnovno sredstvo za zaštitu političkih prava. Postoje slične odredbe u jednom od opcionih Protokola ECHR. Postoji organizacija ACEEEO koja obuhvata predstavike vlada centralne i istočne evrope koji se bave izborima, i koja utvrđuje standarde za obezbeđenje demokratskih i pravednih izbora. I organizacije ODHIR i OSCE su utvrdili kriterijume za slobodne, otvorene, fer i demokratske izbore, koji moraju biti ispunjeni.

Tačka b) zahteva određene standarde kod vršenja biračkog prava. Opšta preporuka (Gen. Comm.) br. 25 definiše šta su slobodni izbori.

Clan 26.⁴³

Jednakost pred zakonom i sudom

Svi su pred zakonom jednaki i imaju pravo na jednaku zakonsku zaštitu bez ikakvog razlikovanja. U tom pogledu zakon će zabraniti svaku diskriminaciju i zajemčiti svim licima

---

⁴³ Sadrži 3 osnovne komponente: opštu zabranu diskriminacije, jednakost pred zakonom i jednaku zakonsku zaštitu. Povezane odredbe: vidi čl. 2, 14, 23, 24. Sankcioniše kako suprotno činjenje, tako i nečinjenje kada je ono nužno. Može se odstupiti od obaveze u izuzetnim okolnostima (vidi čl. 4.), ali po prirodi stvari, ne kada je reč o osnovnim oblicima kao što su vera, rasa, pol. Opšti komentar br. 18. razrađuje ovu odredbu. Pravilo jednakog retmana: lica koja imaju jednak status, moraju imati jednak tretman. Izuzetak: kod lica sa nedostacima se mora primeniti drugačiji tretman ako je to nužno da im se omogućuje da uživaju prava u istom obimu kao i ostali.

podjednaku i efikasnu zastitu protiv svake diskriminacije⁴⁴, narocito na osnovu rase, boje, pola, jezika, veroispovesti, politickog i bilo kog drugog misljenja, nacionalnog i drustvenog porekla, imovine, rođenja ili drugog statusa⁴⁵.

NAPOMENA: Ako diskriminacija nije očigledna (direktna), već indirektna, dakle kada postoji nejednak tretman, da li se u konkretnom slučaju radi o nedozvoljenoj diskriminaciji, može se ispitati na sledeći način (vidi Konvenciju protiv rasne diskriminacije UN, vidi 20. direktivu -amandman Evrop. Parlamenta principa jednakog tretmana):

- da li postoji nejednak tretman (diskriminacija)
- da li je osnova za diskriminaciju objektivna
- da li je diskriminacija stvorena tako da i se postigao cilj koji je legitiman po dokumentu o kom je reč
- da li je osnova za diskriminaciju razumna (da li je odgovarajuća i neophodna)

Diskriminacija (nejednak tretman) može biti dozvoljena (zaštitna diskriminacija). Ona pretpostavlja afirmativnu akciju države (i pozitivnu obligaciju) u cilju stvaranja jednakih uslova za različite grupe (npr. za osobe sa fizičkim nedostacima, jezičke manjine i sl.).

Ceneći da li ima diskriminacije, uvek se mora ceniti i svrha i posledica određenog državnog propisa, akta.

Clan 27.

Prava manjina

U drzavama gde postoje etnicke, verske ili jezicke manjine, lica koja pripadaju tim manjinama **ne mogu biti lisena prava**⁴⁶ da imaju u zajednici s drugim clanovima svoje grupe, svoj sopstveni kultumi zivot, da ispovedaju svoju sopstvenu veroispovest i obavljaju verske duznosti, ili da upotrebljavaju svoj sopstveni jezik.

NAPOMENA: Posebna odredba, koja daje dodatne garancije nediskriminacije za pripadnike etničkih, verskih i jezičkih manjina. Pojam "manjine" nije definisan. Postoji definicija u Gen. Comment 23 HRC-a ("*svi oni koji pripadaju grupi i koja imaju zajedničku kulturu, religiju i/ili jezik*"). Princip je propisan i u UN Deklaraciji o pravima pojedinaca koji pripadaju manjinama, Konvenciji o eliminaciji svih oblika rasne diskriminacije, kao i u nekim drugim konvencijama.

Odredbom se garantuju individualna prava. Usmerena je ka osiguranju opstanka identiteta manjina. Dopunjuje čl. 1, čl. 2. st. 1, čl. 26.

Prava po čl. 27. ne smeju da štete suverenitetu i teritorijalnom integritetu države.

Cetvrti deo

Clan 28.

1. Uspostavlja se Komitet za ljudska prava (dalje u ovom Paktu nazvan: Komitet). Ovaj Komitet ce se sastojati od osamnaest clanova i vrsice nize odredene duznosti.

2. Komitet ce biti sastavljen od drzavljana drzava ugovornica ovog Pakta koji moraju da budu licnosti visokih moralnih osobina i priznate upucenosti u oblasti ljudskih prava. Vodice se racuna o korisnosti koju predstavlja ucesce u radu Komiteta izvesnih lica koja imaju pravnicko iskustvo.

3. Clanovi Komiteta se biraju i zasedaju u licnom svojstvu.

---

⁴⁴ Odredba podrazumeva pozitivnu obligaciju države da pomogne ostvarenju prava licima koja se razlikuju od većinske populacije (npr. propisivanje uslova gradnje radi dostupnosti invalidima javnih objekata i objekata dostupnih javnosti).

⁴⁵ Odredba pokriva svaki vid diskriminacije. Pojam "drugi status" obuhvata širok spektar pojmova (npr. hendikepirani, stari itd.).

⁴⁶ "Ne mogu biti lišena" – nema obaveze države da im obezbedi posebna prava, ali im ne sme uskratiti ukoliko oni to žele.

Clan 29.

1. Clanovi Komiteta biraju se tajnim glasanjem sa liste lica koja poseduju svojstva propisana u clanu 28. i koja su drzave ugovornice ovog Pakta predlozile, u tu svrhu.
2. Svaka drzava ugovornica ovog Pakta moze predloziti najvise dva lica. Ova lica moraju biti drzavljanici drzave koja ih predlaze.
3. Isto lice moze se ponovo predloziti.

Clan 30.

1. Prvi izbor ce se obaviti najkasnije sest meseci od dana stupanja na snagu ovog Pakta.
2. Najmanje cetiri meseca pre dana svakog izbora za Komitet, sem izbora u cilju popune upraznjenog mesta koje je oglaseno takvim u skladu sa clanom 34, generalni sekretar Ujedinjenih nacija pismenim putem poziva drzave ugovornice ovog Pakta da odrede kandidate koje predlazu za clanove Komiteta.
3. Generalni sekretar Ujedinjenih nacija ce pripremiti po abecednom redu spisak svih tako predlozenih lica, navodeci drzave koje su ih predlozile, i dostavice ih drzavama ugovornicama ovog Pakta najkasnije mesec dana pre dana svakog izbora.
4. Clanovi Komiteta se biraju na sastanku drzava clanica, koji saziva generalni sekretar Ujedinjenih nacija u sedistu Organizacije. Na ovom sastanku, na kome kvorum sacinjavaju dve trecine drzava ugovornica ovog Pakta izabrace se za clanove Komiteta oni kandidati koji dobiju najveći broj glasova i apsolutnu vecinu glasova predstavnika drzava ugovornica prisutnih i koji glasaju.

Clan 31.

1. U Komitetu ne moze biti vise odjednog drzavljaninajedne iste drzave.
2. Pri izborima u Komitet vodice se racuna o pravicnoj geografskoj raspodeli i o tome da budu zastupljeni razliciti oblici civilizacije, kao i glavni pravni sistemi.

Clan 32.

1. Clanovi Komiteta se biraju na period cetiri godine. Oni se mogu iznova izabrati ako su ponovo predlozeni. Medutim, mandat devet clanova izabranih prilikom prvog izbora istice posle dve godine; odmah posle prvih izbora imena ovih clanova bice izvucena kockom od strane predsedavajućeg sastanka na koji se odnosi stav 4. clana 30.
2. Po isteku mandata, izbori ce se odrzati shodno odredbama prethodnih clanova ovog dela Pakta.

Clan 33.

1. Ako je po jednodusnom mi_ljenju drugih clanova jedan clan Komiteta prestao da vrsi svoje funkcije iz nekog drugog razloga a ne usled odsustva privremenog karaktera, predsednik Komiteta izvestava o tome generalnog sekretara Ujedinjenih nacija, koji onda oglasava upraznjenim mesto koje je zauzimao clan o kome je rec.

2. U slučaju smrti ili ostavke jednog člana Komiteta, predsjednik odmah obavestava o tome generalnog sekretara Ujedinjenih nacija, koji oglašava mesto upraznjenim računajući od dana smrti ili od dana kada ostavka proizvodi dejstvo.

Clan 34.

1. Kada je objavljeno da je jedno mesto upraznjeno shodno članu 33. i ako mandat člana koji treba da bude zamenjen ne istice u roku od šest meseci od dana kada je mesto proglašeno upraznjenim, generalni sekretar Ujedinjenih nacija obavestava o tome sve države ugovornice ovog Pakta, koje mogu u roku od dva meseca odrediti kandidate shodno odredbama člana 29. u cilju popune upraznjenog mesta.

2. Generalni sekretar Ujedinjenih nacija ustanovice po abecednom redu spisak tako predloženih lica i saopštice ga državama ugovornicama ovog Pakta. Izbor u cilju popune upraznjenog mesta obavice se zatim u skladu s odnosnim odredbama ovog dela Pakta.

3. Svaki član Komiteta, izabran na mesto koje je proglašeno upraznjenim shodno članu 33. učestvuje u radu Komitetu do dana isteka mandata člana čije je mesto ostalo upraznjeno u Komitetu saobrazno odredbama pomenutog člana.

Clan 35.

Članovi Komiteta primaju uz odobrenje Generalne skupštine Ujedinjenih nacija nagradu iz sredstava Ujedinjenih nacija pod uslovima koje utvrdi Generalna skupština s obzirom na značaj odgovornosti Komiteta.

Clan 36.

Generalni sekretar Ujedinjenih nacija stavlja na raspolaganje Komitetu osoblje i materijalna sredstva koji su mu potrebni za uspesno obavljanje dužnosti koje su mu poverene na osnovu ovog Pakta.

Clan 37.

1. Generalni sekretar Ujedinjenih nacija saziva članove Komiteta na prvu sednicu u sedistu Organizacije ujedinjenih nacija.

2. Posle svog prvog sastanka, Komitet se sastaje kad god je to predviđeno njegovim poslovníkom.

3. Sastanci Komiteta normalno se održavaju u sedistu Organizacije ujedinjenih nacija ili u Uredu Ujedinjenih nacija u Ženevi.

Clan 38.

Svaki član Komiteta mora pre stupanja na dužnost na javnoj sednici dati svečanu obavezu da će svoje dužnosti vršiti potpuno nepristrasno i savesno.

Clan 39.

1. Komitet bira svoje službenike na rok od dve godine. Oni se mogu ponovo birati.

2. Komitet sam utvrđuje svoj poslovnik; on će, međutim, sadržati, između ostalog, sledeće odredbe:

- a) kvorum sacinjava 12 clanova;
- b) odluke Komiteta se donose vecinom prisutnih clanova.

Clan 40.

1. Drzave ugovornice ovog Pakta se obavezuju da podnose izvestaje o merama koje budu usvojile, radi ostvarivanja prava priznatih u ovom Paktu, kao i o napretku ostvarenom u uzivanju ovih prava:

- a) u roku od godine dana, racunajuci od dana stupanja na snagu ovog Pakta za svaku zainteresovanu drzavu ugovornicu ponaosob;
- b) zatim, kad god Komitet to zatrazi.

2. Svi izvestaji uputice se generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija, koji ce ih dostaviti Komitetu radi razmatranja. U izvestaju ce se ukazati, u slucaju potrebe, na cinioce i teskoce koji uticu na sprovedjenje u zivot odredaba ovog Pakta.

3. Generalni sekretar Ujedinjenih nacija moze, posto se posavetuje sa Komitetom, dostaviti specijalizovanim ustanovama prepis svih delova izvestaja koji imaju veze s delokrugom njihove nadleznosti.

4. Komitet proucava izvestaje koje su podnele drzave ugovornice ovog Pakta. On upucuje drzavama ugovornicama svoje vlastite izvestaje, kao i sve opste primedbe koje bude smatrao pogodnim. Komitet moze isto tako dostaviti Ekonomskom i socijalnom savetu ove primedbe, prpracene prepisom izvestaja koje je primio od drzava ugovornica ovog Pakta.

5. Drzave ugovornice ovog Pakta mogu podnositi Komitetu misljenja o svim primedbama koje budu ucinjene na osnovu stava 4. ovog clana.

Clan 41.

1. Svaka drzava ugovornica ovog Pakta moze na osnovu ovog clana, izjaviti u svako doba da priznaje nadleznost Komiteta da prima i razmatra saopstenja u kojima jedna drzava ugovornica tvrdi da druga drzava ugovornica ne ispunjava svoje obaveze prema ovom Paktu. Saopstenja podneta na osnovu ovog clana mogu se primati i razmatrati samo ako ih je podnela drzava ugovornica koja je dala izjavu o priznanju nadleznosti Komiteta u odnosu na sebe. Komitet nece primiti nikakvo saopstenje ako se ono tice drzave ugovornice koja nije dala takvu izjavu. U pogledu saopstenja primljenih shodno ovom clanu primenice se sledeci postupak:

- a) ako neka drzava ugovornica ovog Pakta smatra da neka druga drzava ugovornica ovog Pakta ne primenjuje njegove odredbe, ona moze pismenim saopstjenjem skrenuti paznju ove drzave na tu stvar. U roku od tri meseca, racunajuci od prijema saopstenja, drzava kojoj je upuceno saopstenje pruzice drzavi koja gaje uputila objasnjenja ili neku drugu pismenu izjavu radi rasvetljavanja pitanja, koji treba da obuhvate, u mogucoj i odgovarajucoj meri, podatke o njenim unutasnjim pravilima postupka i o pravnim lekovima, bilo vec iskoriscenim, bilo onim u toku resavanja ili onim koji su jos dostupni.
- b) Ako u roku od sest meseci, racunajuci od dana prijema prvobitnog saopstenja od strane drzave kojoj je upuceno, pitanje nije reseno na zadovoljstvo obe zainteresovane drzave ugovornice, i jedna i druga imace pravo da ga podnesu Komitetu, upucujuci saopstenje Komitetu kao i drugoj zainteresovanoj drzavi.
- c) Komitet moze da raspravlja o stvari koja mu je podneta samo posto se bude uverio da su bili upotrebljeni i iscrpeni svi unutasnji pravni lekovi u skladu sa opste

priznatim nacelima medjunarodnog prava. Ovo pravilo se ne primenjuje u slucaju kada se postupak po pravnim lekovima bezrazložno odugovlaci.

d) Komitet odrzava nejavne sednice kada razmatra saopštenja predvidjena u ovom clanu.

e) Pod uslovom odredaba tacke c), Komitet ce staviti svoje dobre usluge na raspolaganje zainteresovanim drzavama ugovornicama da bi se doslo do prijateljskog resenja pitanja na osnovi postovanja ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao sto ih priznaje ovaj Pakt.

f) U svakom slucaju koji mu je podnet, Komitet moze da trazi od zainteresovanih drzava ugovornica, na koje se odnosi tacka b), da mu pruze sva odnosna obavestenja.

g) Zainteresovane drzave ugovornice, pomenute u tacki b), imaju pravo da budu predstavljene za vreme dok Komitet razmatra pitanje i da usmeno ili pismeno, ili u jednom i u drugom obliku, podnose primedbe.

h) Komitet je duzan da podnese izvestaj u roku od dvanaest meseci od dana kada je primio saopstenje o kome je rec u tacki b):

i) ako je postignuto resenje u smislu odredaba tacke e), Komitet ce se u svom izvestaju ograniciti na kratko izlaganje cinjenica i resenja do koga se doslo;

j) ako se resenje u smislu odredaba tacke e) nije moglo postici, Komitet ce se u svom izvestaju ograniciti na kratko izlaganje cinjenica. Tekst pismenih primedaba i zapisnik o usmenim primedbama zainteresovanih drzava ugovornica prilozice se uz izvestaj.

Izvestaj o svakom slucaju dostavice se zainteresovanim drzavama.

2. Odredbe ovog clana stupice na snagu kada deset drzava ugovornica ovog Pakta budu dale izjavu predvidjenu u stavu 1. ovog clana.

Takve izjave deponovace drzave ugovornice kod generalnog sekretara Ujedinjenih nacija, koji ce njihov prepis dostaviti drugim drzavama ugovornicama. Izjava se moze u svako doba povuci putem saopstenja generalnom sekretaru. Ovo povlacenje ne utice na razmatranje ma koga pitanja koje je predmet vec dostavljenog saopstenja na osnovu ovog clana; a nikakvo drugo saopstenje jedne drzave clanice nece biti primljeno posto generalni sekretar bude primio obavestenje o povlacenju izjave, ako zainteresovana drzava ugovornica ne da novu izjavu.

Clan 42.

1. a) Ako se neko pitanje podneto Komitetu u skladu s clanom 41. ne resi na zadovoljstvo zainteresovanih drzava ugovornica, Komitet moze, uz prethodni pristanak zainteresovanih drzava ugovornica, naimenovati ad hoc komisiju za mirenje (u daljem tekstu nazvanu "Komisija"). Komisija ce staviti svoje dobre usluge na raspolaganje zainteresovanim drzavama ugovornicama u cilju da se postigne prijateljsko resenje pitanja, na osnovu postovanja ovog Pakta;

b) Komisija se sastoji od pet clanova koji su prihvatljivi za zainteresovane drzave ugovornice. Ako zainteresovane drzave ugovornice ne postignu sporazum o sastavu Komisije u celini ili delimicno u roku od tri meseca, clanove Komisije u pogledu kojih se sporazum nije postigao izabrace Komitet medju svojim clanovima tajnim glasanjem putem dvotrecinske vecine.

2. Clanovi Komisije zasedaju u licnom svojstvu. Oni ne mogu biti drzavljeni ni zainteresovanih drzava ugovornica, ni drzave koja nije ugovornica ovog Pakta, niti drzave ugovornice koja nije dala izjavu predvidenu u clanu 41.

3. Komisija ce izabrati svoga predsednika i usvojiti poslovnik.
4. Komisija normalno odrzava svoje sastanke u sedistu Organizacije ujedinjenih nacija, ili u uredu Ujedinjenih nacija u Ženevi. Medjutim, oni se mogu odrzavati na svakom drugom pogodnom mestu koje Komisija moze odrediti savetujuci se s generalnim sekretarom Ujedinjenih nacija i zainteresovanim drzavama clanicama.
5. Sekretarijat predvidjen u clanu 36. pruza takodje svoje usluge komisijama naimenovanim na osnovu ovog clana.
6. Obavestjenja koja dobije i pregleda Komitet stavljaju se na raspolaganje Komisiji, a Komisija moze zahtevati od zainteresovanih drzava clanica da joj pruze sva potrebna dopunska obavestjenja.
7. Posto je potpuno razmotrila pitanje u svim njegovim vidovima, no u svakom slucaju najduze u roku od dvanaest meseci od kada joj je ono bilo podneto, Komisija ce podneti izvestaj predsedniku Komiteta radi saopstavanja zainteresovanim drzavama ugovornicama;
  - a) ako Komisija nije u stanju da dovrši razmatranje pitanja u toku dvanaest meseci, ona ce se ograniciti na to da u svom izvestaju ukratko navede dokle je dosla u razmatranju pitanja;
  - b) ako se doslo do prijateljskog resenja pitanja, na osnovi postovanja ljudskih prava priznatih u ovom Paktu, Komisija ce se ograniciti na to da u svom izvestaju ukratko navede cinjenice i resenje koje je postignuto;
  - c) ako se nije doslo do resenja u smislu tacke b), Komisija unosi u izvestaj svoje zakljucke o svim cinjenicama koje se odnose na sporno pitanje izmedu zainteresovanih drzava ugovornica, kao i svoja gledista o mogucnostima prijateljskog resenja slucaja. Taj izvestaj sadrzi isto tako pismene primedbe i zapisnik o usmenim primedbama zainteresovanih drzava ugovornica;
  - d) ako je izvestaj Komisije podnet shodno tacki c), zainteresovane drzave ugovornice saopstice predsedniku Komiteta, u roku od tri meseca po prijemu izvestaja, da li prihvataju sadrzinu izvestaja Komisije ili ne.
8. Odredbe ovog clana ne diraju u ovlascenja Komiteta koja su predvidena u clanu 41.
9. Svi troškovi clanova Komisije podjednako se raspodeljuju izmedu zainteresovanih drzava ugovornica na osnovi procene koju utvrđuje generalni sekretar Ujedinjenih nacija.
10. Generalni sekretar Ujedinjenih nacija ovlascenje da, u slucaju potrebe, plati clanovima Komisije njihove troškove pre nego sto ih zainteresovane drzave ugovornice budu naknadile shodno stavu 9. ovog clana.

Clan 43.

Clanovi Komiteta i clanovi ad hoc komisija za mirenje, koji mogu biti naimenovani prema clanu 42, imaju pravo na olaksice, privilegije i imunitete priznata strucnjacima kojima je poveren neki zadatak za racun Organizacije ujedinjenih nacija, onako kao sto su izlozeni u odgovarajucim odeljcima Konvencije o privilegijama i imunitetima Ujedinjenih nacija.

Clan 44.

Odredba o sprovođenju u zivot ovog Pakta primenjivace se bez ustrba po postupke propisane u oblasti ljudskih prava pod uslovima ili na osnovu ustavnih instrumenata i konvencija Organizacije ujedinjenih nacija i specijalizovanih ustanova, i nece sprecavati drzave

ugovornice da pribegnu drugim nacinima resavanja sporova u skladu sa opstim ili posebnim medjunarodnim sporazumima koji su medju njima na snazi.

Clan 45.

Komitet podnosi svake godine izvestaj o svom radu Generalnoj skupstini Ujedinjenih nacija, preko Ekonomskog i socijalnog saveta.

Peti deo

Clan 46.

Nijedna odredba ovog Pakta nece se tumaciti tako da vredja odredbe Povelje Ujedinjenih nacija i ustava specijalizovanih ustanova kojima se odredjuju odnosne odgovornosti raznih organa Organizacije ujedinjenih nacija i specijalizovanih ustanova u pogledu pitanja kojima se bavi ovaj Pakt.

Clan 47.

Nijedna odredba ovog Pakta nece se tumaciti tako da vreda pravo koje pripada svakome narodu da potpuno i slobodno iskoriscava i upotrebljava svoja prirodna bogatstva i izvore.

Šesti deo

Clan 48.

1. Ovaj Pakt je otvoren za potpisivanje svim drzavama clanicama Organizacije ujedinjenih nacija, ili clanicama bilo koje od njenih specijalizovanih ustanova, svakoj drzavi ugovornici Statuta Medjunarodnog suda pravde, i svakoj drugoj drzavi koju pozove Generalna skupstina Ujedinjenih nacija da postane ugovornica ovog Pakta.
2. Ovaj Pakt podleze ratifikaciji. Instrumenti ratifikacije deponovace se kod generalnog sekretara Ujedinjenih nacija.
3. Ovaj Pakt ce biti otvoren za pristupanje svakoj drzavi na koju se odnosi stav 1. ovog clana.
4. Pristupanje ce se izvorsiti deponovanjem instrumenata o pristupanju kod generalnog sekretara Ujedinjenih nacija.
5. Generalni sekretar Ujedinjenih nacija ce obavestiti sve drzave koje su potpisale ovaj Pakt, ili koje su mu pristupile, o deponovanju svakog instrumenta ratifikacije ili pristupanja.

Clan 49.

1. Ovaj Pakt ce stupiti na snagu tri meseca posle deponovanja kod generalnog sekretara Ujedinjenih nacija tridesetpetog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju.
2. Za svaku drzavu koja ratifikuje ovaj Pakt, ili mu pristupi posle deponovanja tridesetpetog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju, pomenuti Pakt ce stupiti na snagu tri meseca posle deponovanja od strane te drzave njenog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju.

Clan 50.

Odredbe ovog Pakta se primenjuju na sve jedinice federativnih drzava bez ikakvog ogranicenja ili izuzetka.

Clan 51.

1. Svaka drzava ugovornica ovog Pakta moze predloziti njegovu izmenu ili dopunu i njihov tekst dostaviti generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija. Generalni sekretar ce potom proslediti sve predlozene izmene ili dopune drzavama ugovornicama ovog Pakta, trazeci od njih da mu saopste da li zele sazivanje konferencije drzava ugovornica radi razmatranja tih predloga i glasanja o njima. Ako se najmanje jedna trecina drzava izjasni u prilog ovog sazivanja, generalni sekretar ce sazvati konferenciju pod okriljem Organizacije ujedinjenih nacija. Svaka izmena ili dopuna koju usvoji vecina drzava ugovornica prisutnih na konferenciji i koje ucestvuju u glasanju podleze odobrenju Generalne skupstine Ujedinjenih nacija.

2. Ove izmene ili dopune stupaju na snagu kada ih odobri Generalna skupstina Ujedinjenih nacija i prihvati dve trecine drzava ugovornica ovog Pakta, saobrazno njihovim ustavnim postupcima.

3. Kada ove izmene ili dopune stupe na snagu, one su obavezne za sve drzave ugovornice koje su ih prihvatile, dok druge drzave ugovornice ostaju vezane odredbama ovog Pakta i svakom izmenom i dopunom koju su ranije prihvatile.

Clan 52.

Nezavisno od saopstenja predvidjenih u stavu 5. clana 48. generalni sekretar Ujedinjenih nacija ce obavestiti sve drzave koje se pominju u stavu 1. istog clana:

- a) o potpisima stavljenim na ovaj Pakt i o instrumentima ratifikacije i pristupanja deponovanim shodno clanu 48;
- b) o datumu stupanja na snagu ovog Pakta shodno clanu 49. i o datumu stupanja na snagu svake izmene ili dopune predvidjene u clanu 51.

Clan 53.

1. Ovaj Pakt, ciji su tekstovi na engleskom, kineskom, spanskom, francuskom i ruskom podjednako verodostojni, bice deponovan u arhivi Organizacije ujedinjenih nacija.

2. Generalni sekretar Ujedinjenih nacija dostavice overeni prepis ovog Pakta svakoj drzavi na koju se odnosi clan 48.